

**Ajuntament
de Barcelona**

D'instal·lació militar a equipament patrimonial i cultural.

**Revisió del Pla d'usos del Castell de
Montjuïc.**

Mesura de Govern

B
BC
BN

D'instal·lació militar a equipament patrimonial i cultural. Revisió del Pla d'usos del Castell de Montjuïc.

Mesura de Govern

Comissió de Presidència

Maig 2013

Des de la recuperació del Castell de Montjuïc, l'any 2008, l'Ajuntament de Barcelona ha vetllat per transformar el conjunt monumental històric, en un equipament cultural obert al conjunt de la ciutadania, potenciant la seva doble vessant de **monument patrimonial de caire simbòlic i històric**.

En aquesta línia, el Pla d'Usos del Castell planteja uns **objectius específics**:

- ✓ Posar en valor el caràcter patrimonial del castell com a Bé Cultural d'Interès Nacional.
- ✓ Potenciar el castell com a recurs turístic de la ciutat.
- ✓ Consolidar la dimensió educativa i pedagògica del castell
- ✓ Garantir l'ús del castell com a equipament polivalent i de lleure
- ✓ Convertir el castell en un espai de recepció i acollida de la muntanya de Montjuïc

Per tal d'assolir aquests objectius, es considera important **potenciar uns determinats usos** que, de forma prioritària, permetin satisfer unes funcions bàsiques. Aquests usos són:

- ✓ L'atenció als visitants del conjunt monumental
- ✓ Potenciar el coneixement del Castell de Montjuïc i la seva història, mitjançant itineraris i visites guiades.
- ✓ Potenciar una oferta pedagògica de descoberta del Castell adreçat al públic escolar de la ciutat.
- ✓ Dignificar els espais de la memòria i commemoratius, molt especialment el Memorial Lluís Companys.
- ✓ Mantenir les activitats culturals i lúdiques obertes a la ciutadania (festes ciutadanes, actes commemoratius,...)

És per aquest motiu que l'Ajuntament de Barcelona es proposa millorar i potenciar la qualitat dels serveis oferts, mitjançant un model de gestió concertada amb diferents agents culturals i sectorials. L'objectiu és el d'incrementar el rendiment cultural del Castell de Montjuïc a través d'un programa de visites i de presentació patrimonial i activitats públiques adreçat al conjunt de la ciutadania. I, així mateix, millorar tots els serveis complementaris i de lleure que permetin garantir una oferta turística, lúdica i ciutadana de primer nivell i situïn el conjunt monumental com a equipament cultural ineludible de la ciutat de Barcelona.

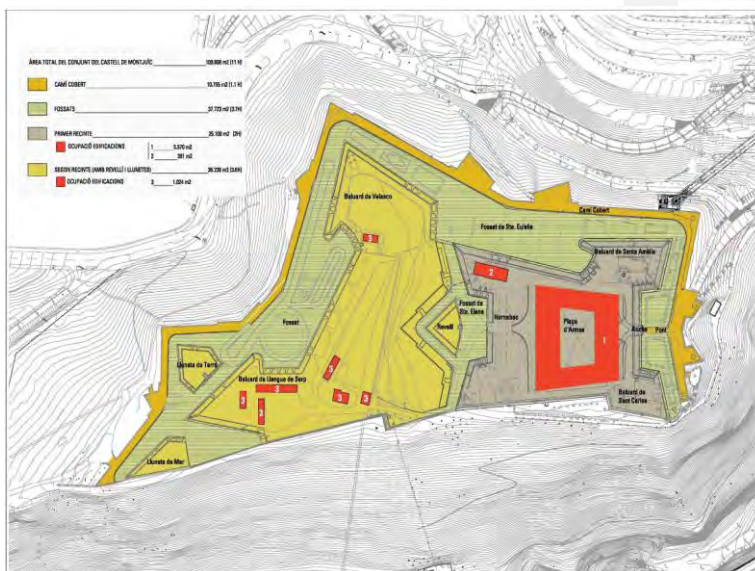
Segons les estimacions del propi Ajuntament, **més d'un milió de persones varen visitar el Castell de Montjuïc durant l'any 2012**, la majoria de les quals en visita lliure, és a dir sense participar d'activitats i convocatòries culturals i ciutadanes que es realitzen al Castell, com ara per exemple les propostes de les festes de la Mercè o de la Sala Montjuïc de cinema a la fresca, entre altres exemples.

L'atractiu de l'antiga fortalesa militar com a recinte emmurallat d'alt valor històric i el seu privilegiat emplaçament com a mirador panoràmic del centre històric de la ciutat i del front marítim el converteixen en destinació prioritària per a molts dels visitants de la ciutat. Malgrat això, la fortalesa no disposa dels serveis adequats, i el marge pel millor rendiment social i cultural d'aquests espais és encara molt gran.

Malgrat que la titularitat municipal del Castell és ja avui una realitat consolidada, convé reconèixer que la dimensió patrimonial i cultural del recinte ha estat poc desenvolupada. La descoberta i la interpretació del Castell de Montjuïc com a referent clau de la història de la ciutat i del país no s'ha potenciat prou.

L'actual marc econòmic general tampoc no ha afavorit les previsions del Pla Director del Castell de Montjuïc elaborat l'any 2009 i que assenyala les pautes pel que fa a la rehabilitació arquitectònica del conjunt. Aquest context ha condicionat el ritme i la intensitat del seu desplegament, i ha dificultat de forma clara el procés de rehabilitació i recuperació patrimonial del conjunt històric.

Plànol d'espais del Castell de Montjuïc

» 01. Antecedents sobre l'ordenació del Castell de Montjuïc.

El Castell de Montjuïc és una fortalesa moderna declarada Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) que va passar a ser de titularitat municipal el juny del 2008. En aquest sentit, els antics usos del conjunt patrimonial quedaven subjectes a un nou plantejament d'acord amb la figura de la seva protecció patrimonial.

Un seguit de plans i projectes emmarquen actualment el Castell i inclouen, també, la seva integració en l'ordenació general del Parc de la Muntanya de Montjuïc:

- L'ordenació de Montjuïc (2006-2010): L'any 2006 es va iniciar un procés de transformació a la muntanya de Montjuïc amb l'objectiu de millorar l'accessibilitat i potenciar l'atracció turística. Per a l'actuació conjunta i coordinada es preveia elaborar un pla d'usos de la muntanya de Montjuïc. A partir del 2007 es van realitzar unes bases d'actuació per a l'elaboració d'un pla director de la muntanya. Paral·lelament, l'Ajuntament va endegar un conjunt de projectes urbanístics per a millorar l'accessibilitat.
- Proposta d'actuacions "Cims de Montjuïc" (2001): Proposta d'ordenació i valoració de les cotes altes i del vessant marí de la muntanya. Es tractava d'un conjunt d'actuacions (2001-2009) per a mantenir, potenciar, fer accessible i comunicar els cims com un espai verd, patrimonial i urbanísticament central dins la muntanya. La muntanya, al seu torn, es concebia com el gran parc urbà de Barcelona.
- Pla d'usos del Castell de Montjuïc (2008): El Pla d'usos responia a la voluntat de l'Ajuntament d'avançar en la definició de la reconversió i en la nova concepció del conjunt del castell. En el marc del Pla d'usos s'han elaborat els següents estudis complementaris:
 - Informe de l'estat de conservació de les estructures i les instal·lacions del conjunt arquitectònic;
 - Estudi arqueològic i històric;
 - Aixecaments topogràfics complementaris;
 - Pla director d'instal·lacions.
- El Pla director del Castell de Montjuïc (2009): El novembre del 2009, l'Ajuntament de Barcelona presentava el Pla director del Castell de Montjuïc, un document que s'emmarcava en la proposta d'actuacions "Cims de Montjuïc", ajustava i regulava les determinacions del Pla d'usos del castell, i definia un marc general per a fixar les condicions, els criteris i els procediments a partir dels quals es poden desenvolupar projectes i intervencions al conjunt arquitectònic. Aquest pla quedava subjecte a les adaptacions que poguessin derivar-se de la modificació del Pla general metropolità.

L'objectiu general del Pla director del Castell de Montjuïc era *“generar una àmplia oferta cultural i recreativa que faci del castell i del cim de Montjuïc un lloc altament desitjable, amb una freqüentació elevada que permeti les economies d'escala necessàries per al manteniment d'un equipament complex, preservant el conjunt des d'un punt de vista patrimonial”*.

- Revisió del Pla d'Usos del Castell de Montjuïc (2012-2013). El mes d'abril de 2012 es va revisar el Pla d'usos del Castell a fi i efecte de prioritzar el us patrimonial i cultural de l'equipament. El seu enorme potencial com a equipament cultural i les necessitat de dotar-lo dels adequats serveis de guiatge i interpretació del seu patrimoni varen motivar també aquesta revisió.
- La modificació del Pla General Metropolità pel sector de Montjuïc que posa al dia la ordenació urbanística de la muntanya es va aprovar inicialment a la Comissió d'Habitat Urbà de març 2013. En aquest moment està en període d'exposició pública i pendent per tant d'aprovació definitiva al Plenari i a la Subcomissió d'Urbanisme que es prevista per a finals de 2013.

A partir del Pla Director, s'han vingut desenvolupant un seguit d'actuacions de millora i de rehabilitació del conjunt monumental que, de forma resumida, han estat:

2009. Oficines de la Direcció del Castell a la planta baixa de l'antiga residència d'oficials

2009/2011. Restauració definitiva de 19 sales del Pati d'Armes

2010: Restauració i millora de la coberta del Pati d'Armes com a mirador

2012/2013 rehabilitació segona planta de l'antiga residència d'oficials.

» 02. Orientacions estratègiques. Un castell amb memòria.

A partir del context que ens marca el procés viscut pel Castell en els darrers anys i el seu estat actual, podem establir les principals línies estratègiques per a la seva conceptualització, valoració i optimització cultural i turística; i les accions que se'n desprenguin. Això ens permetrà, posteriorment, proposar els usos i els espais, el programa d'actuació i el model de gestió a desenvolupar

La base de la proposta es fonamenta en la voluntat de presentar el castell com un espai públic que ofereix un escenari amb múltiples dimensions (patrimonial, turística, educativa, cultural, participativa, festiva, etc..).

Però si alguna cosa singularitza el castell és el seu fort component evocador, memorialístic i exemplar fruit del seu protagonisme en l'esdevenir històric de Barcelona i Catalunya. Així, la fortalesa esdevé molt més que una fortalesa militar. Esdevé un equipament patrimonial i cultural, amb uns serveis homologables als serveis que ofereixen els equipaments d'aquestes característiques a la ciutat i arreu. A més a més, les dimensions i característiques del recinte, permeten també la seva explotació com espai de lleure i polivalent amb uns més grans rendiments dels que es realitzen fins el moment. I evidentment; el Castell és també un espai per a la memòria, per a l'ensenyament de la història i dels seus conflictes, per a la dignificació de totes les persones que han patit qualsevol mena de repressió, per a la reivindicació de la llibertat, dels drets individuals i col·lectius.

En conseqüència, la valoració del Castell es fonamenta en la consecució i la combinació de dues línies estratègiques:

- Fer que el Castell esdevingui i sigui identificat i reconegut com un espai de memòria atesa la càrrega històrica i simbòlica que conté.
- Fer compatibles, a partir dels principis i criteris establerts, els diversos usos i espais que es proposen per aquest conjunt patrimonial.

» 03. Objectius.

La transformació del Castell és indeslligable de la seva valoració simbòlica i de la seva preservació com a bé cultural. En aquest sentit, la proposta es fonamenta en 2 objectius principals:

→ *Valorar i presentar el Castell com a monument simbòlic*

La identitat d'una ciutat o d'un país ve donada pels valors propis que determina la història, el paisatge, l'economia, les tradicions, els recursos patrimonials i, també, per tot allò que conforma un imaginari col·lectiu que, a més, es pot percebre i comprendre des de fora, pels altres. Per a Barcelona, Montjuïc forma part essencial de la seva identitat. La voluntat de l'ajuntament és que aquest component simbòlic i identitari del Castell es valori i es comuniqui de forma adequada tant per al coneixement i la sensibilització dels ciutadans com per als visitants forans.

El Castell de Montjuïc ha de despertar interès per la seva significació i capacitat d'explicar la història moderna i recent de Barcelona i Catalunya. S'ha de passar d'un castell oblidat a un castell que recorda; de la imatge d'una fortalesa de repressió al missatge d'un espai per a l'educació en els valors democràtics.

Així, per a donar resposta a aquest objectiu caldrà que es valorin i es concretin actuacions destinades a:

- La identificació, la presentació i la interpretació dels fets i de la gent que han fet de Montjuïc un lloc simbòlic.
- La identificació i la dignificació dels espais commemoratius del conjunt monumental.

→ *Preservar i presentar el Castell com a monument arquitectònic*

És essencial la preservació del Castell com a bé cultural d'interès nacional (BCIN) per la seva importància com a fortalesa moderna i per la seva particular relació amb la ciutat. Això comporta que s'hagi de prioritzar l'actuació destinada a la preservació del monument com a tal, però també que es faci èmfasi en la interpretació i el coneixement del Castell com exemple d'arquitectura militar.

Així, per a donar resposta a aquest objectiu caldrà que es valorin i es concretin actuacions destinades a:

- La intervenció arquitectònica i arqueològica per a la seva preservació.
- La interpretació de la fortalesa com a monument.

→ **Desenvolupar una programació pròpia com a equipament cultural.**

Com a equipament cultural és necessari promoure una programació cultural pròpia que assegurï una activitat regular al Castell. En aquest sentit es proposa desenvolupar un programa d'exposicions temporals per a posar en valor la singularitat del Castell tant des del punt de vista patrimonial com de la seva significació històrica d'acord amb els objectius esmentats.

Així, per a donar resposta a aquest objectiu caldrà que es valorin i es concretin actuacions destinades a:

- Promoure un programa regular d'exposicions temporals en l'àmbit del Castell.
- Desenvolupar una programació específica pel Castell al voltant de les temàtiques de la llibertat i la promoció dels drets humans.

Dels 2 objectius principals se'n deriven 4 objectius específics i vinculats:

→ **Oferir una dimensió educativa i pedagògica del Castell**

El Castell i el seu entorn tenen un immens potencial educatiu per als nostres infants i joves, sobre la seva pròpia història i identitat, sobre el seu patrimoni cultural, sobre el paisatge urbà o sobre la dinàmica de la ciutat. Aquesta visió educativa també es pot complementar amb programes de recerca i de divulgació per a millorar-ne el coneixement.

Així, per a donar resposta a aquest objectiu caldrà que es valorin i es concretin actuacions destinades a:

- La realització d'un programa educatiu de qualitat en totes les dimensions pedagògiques que ofereix el Castell i, en especial referència, al seu component memorial.
- La interpretació del conjunt monumental, de la seva història i simbolisme, i de la seva relació amb la ciutat

→ **Rendibilitzar el Castell com a recurs turístic**

L'afluència massiva de visitants estrangers demostra que estem davant d'un recurs cultural que esdevé un atractiu turístic de primer ordre. Encara que l'objectiu principal del turista siguin el terrat i les balconades del Castell per gaudir de les vistes de Barcelona, el monument pot ser alguna cosa més que un mirador excepcional que descobreix una visió sorprenent del paisatge urbà de la ciutat. Per això, un dels objectius a perseguir és l'adaptació i la millora de l'equipament per a l'acolliment de visitants i la rendibilitat turística que es pot extreure d'aquesta activitat en benefici del mateix monument.

Així, per a donar resposta a aquest objectiu caldrà que es valorin i es concretin actuacions destinades a:

- L'adaptació i la millora del Castell com a atractiu turístic i en l'acollida i prestació de serveis.
- La rendibilització econòmica de l'afluència de turistes a partir del control d'accés al recinte i de l'oferta de serveis turístics especialitzats (per exemple, serveis de restauració, botiga, visites guiades, adequació de miradors).

→ **Oferir el Castell com un equipament polivalent i de lleure**

El Castell és un equipament que permet ser aprofitat per a l'acció cultural i lúdica de la ciutadania en general. Això s'entén des de dos tipus d'activitats diferenciades, sobretot, per l'espai físic en què es duuguin a terme: per una banda, l'aprofitament polivalent –amb continguts relacionats amb el memorialisme– de les dependències internes del Castell; i, per altra, l'ús més lúdic que permet el seu perímetre i l'entorn a l'aire lliure (els fossats, els jardins, camí cobert). En aquest sentit, els acords i els compromisos actuals i futurs amb organitzacions que usen els serveis del Castell hauran d'ajustar-se als principis i als criteris que estableix aquesta proposta.

Així, per a donar resposta a aquest objectiu caldrà que es valorin i es concretin actuacions destinades a:

- L'optimització dels espais polivalents del Castell, per a les activitats pròpies i per a les associacions de la ciutat, atenent al context patrimonial i memorial.
- L'adequació i el condicionament dels jardins i de les zones de lliure accés per al lleure.
- La rendibilització dels espais per activitats no vinculades (lloguer de sales, filmacions, etc.).

→ **Adaptar el Castell com un espai d'acollida i d'entrada a la muntanya**

El Castell de Montjuïc esdevé un espai d'acollida idoni per al visitant a la muntanya. El Castell no és tan sols un monument sinó el cim d'un conjunt de significats i referents geològics, botànics, històrics, simbòlics, artístics, arquitectònics, socials, econòmics... que es troben al seu voltant. Per això caldrà adaptar el Castell perquè esdevingui una porta d'entrada a la muntanya, el lloc privilegiat des del qual veure i comprendre Montjuïc.

Així, per a donar resposta a aquest objectiu caldrà que es valorin i es concretin actuacions destinades a:

- La interpretació de la muntanya i la seva relació amb la ciutat.
- La millora de l'accessibilitat i la connexió de la muntanya i el Castell.

» 04. Proposta d'usos, espais i actuacions.

La conversió del Castell en un equipament patrimonial i cultural representa en primer lloc la voluntat de convertir-lo en un equipament obert a la ciutat, amb una oferta de serveis atractiva per que els ciutadans en facin ús. Per tot això seguint els determinants i els criteris establerts, es tractaran aquests usos i els espais que els han d'acollir i les actuacions que els desenvolupen, amb la intenció que convergeixin en una única visió del Castell com a equipament patrimonial i cultural.

S'identifiquen els següents usos i espais:

- Espais d'acollida
- Itinerari del Castell
- Espais patrimonials
- Espais polivalents i de lleure
- Serveis i accessos

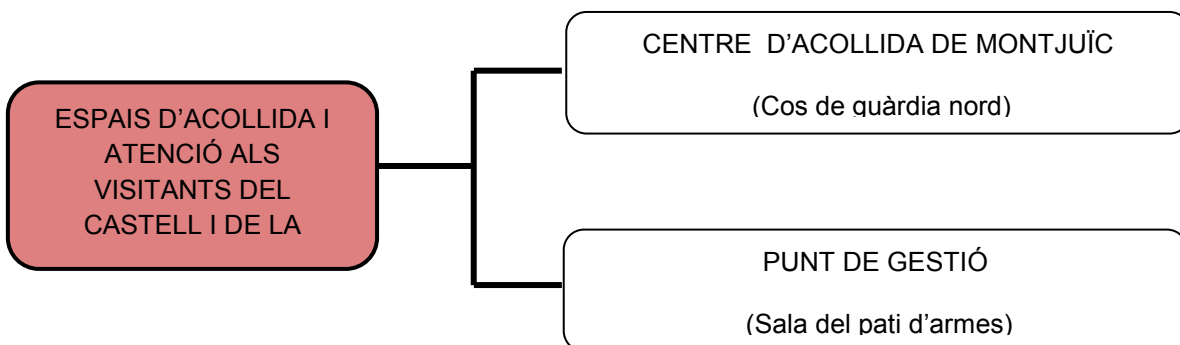
• ESPais D'ACOLLIDA

Per a exercir amb eficiència i eficàcia la funció de ser porta d'entrada al Castell i porta d'entrada a la muntanya, es proposa ubicar un Centre d'Acollida de Montjuïc just a l'entrada del Castell, un cop travessat el pont, a la sala del cos de guàrdia nord.

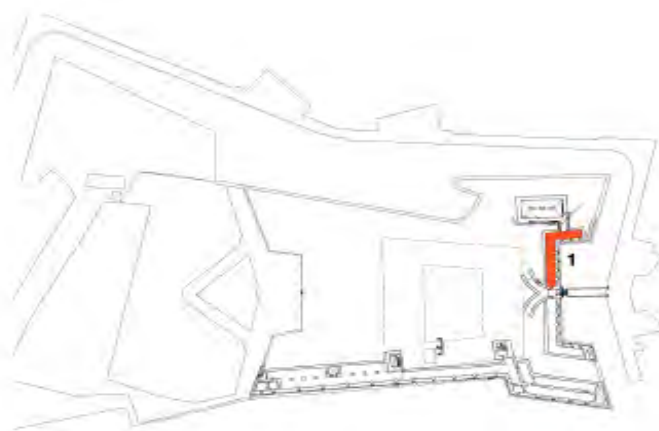
La sala es dissenyarà com una zona per a la recepció, l'atenció i la informació als visitants del Castell i de la muntanya. En concret es proposarà, principalment, els següents elements necessaris per al seu correcte funcionament:

- Zona de recepció per a grups i visitants amb taulell per a l'atenció personalitzada i la gestió de les visites (contractació de visites guiades; lloguer, si escau, de binocles i audioguies; subministració de fullets i plànols; guixetes; dipòsit d'objectes; espais de gestió interna; etc.).
- Pantalla d'agenda d'activitats del Castell i de l'oferta de la muntanya en general; elements de suport per a la disposició d'opuscles i alguns elements d'interpretació d'informació general.
- Plànol del Castell amb l'itinerari a seguir; i plànol de la muntanya amb els llocs i elements d'interès (museus, equipaments, parcs i jardins, mobilitat, etc.).
- Botiga-llibreria (marxandatge, guies, llibres, etc.). Pel que fa a l'oferta de la botiga caldrà canviar radicalment el concepte que actualment s'ofereix al Castell i passar de la botiga de records al concepte de botiga-llibreria museística i de qualitat.

D'altra banda, ateses les grans dimensions del recinte del Castell i el gran nombre de visites, es proposa disposar d'un punt de gestió a la primera sala del pati d'armes. Aquesta sala és accessible des del passadís d'entrada al pati d'armes i des del pati mateix.

Zonificació dels espais d'acollida i atenció al nivell inferior

1. Centre d'Acollida de Montjuïc (cos de guàrdia nord)

- **ITINERARIS**

L'itinerari del Castell establirà un recorregut pels recintes interns i externs, el fossat i el camí cobert que ens portarà a visitar, descobrir i interpretar el Castell com a monument dipositari de bona part de la història de la ciutat. El recorregut passarà per tots aquells espais que contenen elements d'interès arquitectònic i pels espais de component simbòlic.

L'itinerari del Castell s'haurà de definir per mitjà dos aspectes:

- Establint un trànsit o sentit de visita coherent i fluït a través d'uns nodes d'interès determinats; i,
- Instal·lant un sistema de senyalització dividit en tres tipus de senyals:
 - *Direccional*s: indicant el trànsit i la ubicació dels principals serveis i nodes a visitar;
 - *Identificatives*: identificant els nodes o elements d'interès que es troben en el recorregut; i,
 - *Temàtiques*: interpretant el node o element d'interès.

Dins de l'itinerari, mereix un capítol a part el relleu que adquireix la coberta del pati d'armes del Castell com a principal reclam per als visitants per la seva funció de mirador excepcional sobre la ciutat. Per això es proposa, com a mínim, la instal·lació d'uns plafons exempts al mur en cadascuna de les 4 bandes de la coberta que contindran la següent informació:

- Identificació del territori corresponent a partir del perfil geogràfic (per exemple, muntanyes, rius, valls, costa).
- Identificació dels llocs o elements d'interès de la ciutat (per exemple, barris, edificacions, infraestructures).
- Explicació d'algun tema d'interès (per exemple, els rellotges de sol de la torre i el meridià de Dunquerque; edificis construïts amb pedra de Montjuïc; el funcionament del port i la seva relació històrica amb el Castell; el creixement de la ciutat; la vall del Llobregat,...).

Zonificació dels nodes de l'itinerari als nivells superior i inferior

1. Entrada/pont llevadís
- 2.1 Cos de guàrdia nord
- 2.2 Cos de guàrdia sud
3. Cisterna
4. Baluard Sta. Amàlia
5. Mirador al fossat Sta. Eulàlia
6. Pati d'armes, sales, torre
7. Coberta/mirador
8. Baluard de St. Carles/bateria
9. Calabossos
10. Dormitoris d'infanteria
11. Hornabec
12. Revellí
13. Fossat Sta. Helena
14. Fossat de Sta. Eulàlia
15. Baluard de Velasco, jardí
16. Baluard Llengua de serp, jardí
17. Camí cobert
18. Lluneta de terra
19. Lluneta de mar

Vistes de la senyalització direccional de l'itinerari

Comparativa entre l'actual senyalització i urbanització del baluard de Sta. Amàlia (esquerra) i proposta de senyalització i condicionament de l'entorn (dreta).

Proposta de plafó per a la interpretació del paisatge al mirador de la coberta del pati d'armes (esquerra) i proposta de plafó temàtic sobre el fossat de Sta. Eulàlia (dreta).

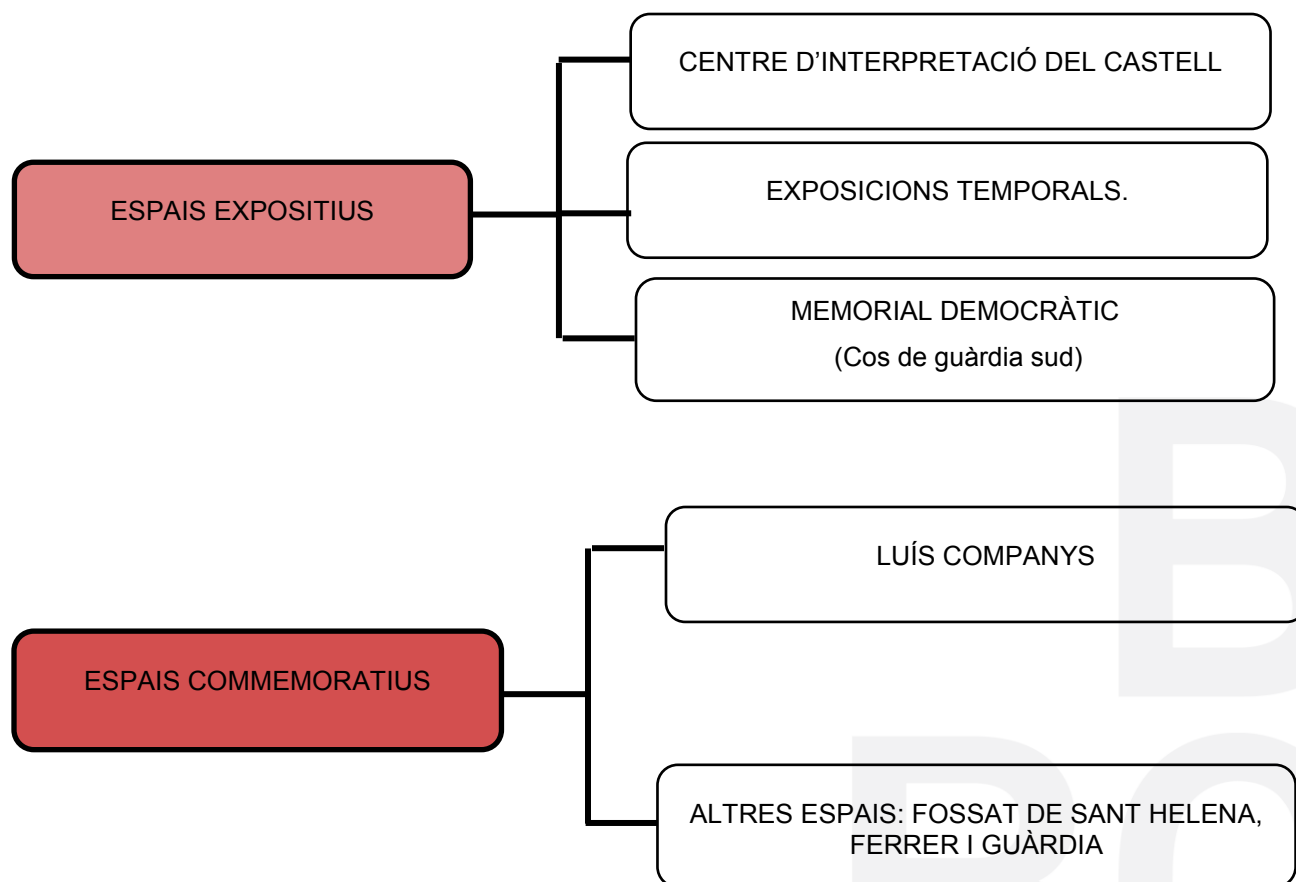
- **ESPAIS PATRIMONIALS**

El principal objectiu d'aquesta proposta estratègica és convertir el Castell de Montjuïc en un equipament municipal amb un important component patrimonial i de memòria. Per això, la comprensió del monument passa per la interpretació, commemoració i evocació de la seva dimensió tangible, palesa en l'evolució arquitectònica del Castell com a fortalesa militar, i la intangible, fonamentada en els fets i les persones que l'han simbolitzat.

En relació a aquesta doble dimensió, l'itinerari del Castell conduirà el visitant per dos tipus d'espais destacats, amb els corresponents usos per a posar-los en valor:

- Espais expositius
- Espais commemoratius

Esquema dels espais patrimonials

Espais expositius

Es tracta dels espais pensats perquè qualsevol visitant del Castell, al llarg del recorregut de visita, pugui interpretar i adquirir el coneixement bàsic i just sobre què ha estat la fortalesa, els principals fets i personatges que l'expliquen i el context natural i històric en la qual s'emmarca. En aquest sentit, es determinen 2 espais expositius:

1. El **Centre d'Interpretació del Castell** presentarà l'evolució arquitectònica i històrica del Castell des de tots els seus vessants, i els fets i personatges més rellevants. Aquesta interpretació inclourà des dels primer poblats ibers ubicats a la muntanya, fins a la necròpolis jueva que dona nom a la muntanya, els fets de la Guerra dels Segadors al S.XVI que va representar la primera instal·lació militar als cims de la muntanya, fins evidentment la fortalesa militar del S.XVIII, i els importants fets que s'hi desencadenaren i els seus protagonistes com Espartero, Ferrer i Guàrdia o Lluís Companys,
2. **Exposicions temporals a l'orientació estratègica del Castell.** El programa d'exposicions temporals iniciades aquest any tindran continuïtat en les activitats del Castell. Promoure els valors de la llibertat, la pau i els drets humans tant des de la perspectiva nacional com internacional és la línia d'aquesta programació que aquest 2013 ha inclòs ja propostes com: "Retrat Companys", "La força silenciosa de Liu Xia", "Experiments de la Legió Còndor a l'Alt Maestrat 1938" o "Carrasco i Formiguera, un crit per Catalunya".
3. El **Memorial Democràtic** acolliria el centre de documentació del Memorial Democràtic que aportaran una interpretació i un fons documental de la història contemporània del país. L'arxiu i l'espai d'interpretació del Memorial Democràtic. es preveuen a una sala del Pati d'Armes i a l'espai del cos de guàrdia sud. Igualment el Memorial Democràtic farà us de les sales d'exposicions temporals per a dur a terme el seu programa d'exposicions temporals.

Vista de la primera sala del Centre d'Interpretació del Castell

Vistes de la segona i tercera sala del Centre d'Interpretació del Castell

Espais commemoratius

Més enllà de l'explicació de què i com ha estat la història del Castell i la seva relació amb la ciutat i els fets que s'hi han viscut, el conjunt monumental és l'urna de moments molt sensibles de la nostra història que mereixen una especial atenció per la seva significació i simbolisme. Es tracta d'aquells espais que demanen un tractament commemoratiu.

Estem parlant bàsicament d'espais amb un alt contingut simbòlic, amb especial referència al fossat de Santa Eulàlia, el lloc on va ser afusellat el President de la Generalitat de Catalunya Lluís Companys, a més d'altres espais on foren afusellats nombrosos ciutadans durant la guerra l'estiu de 1938, o, anys abans, Francesc Ferrer i Guàrdia:

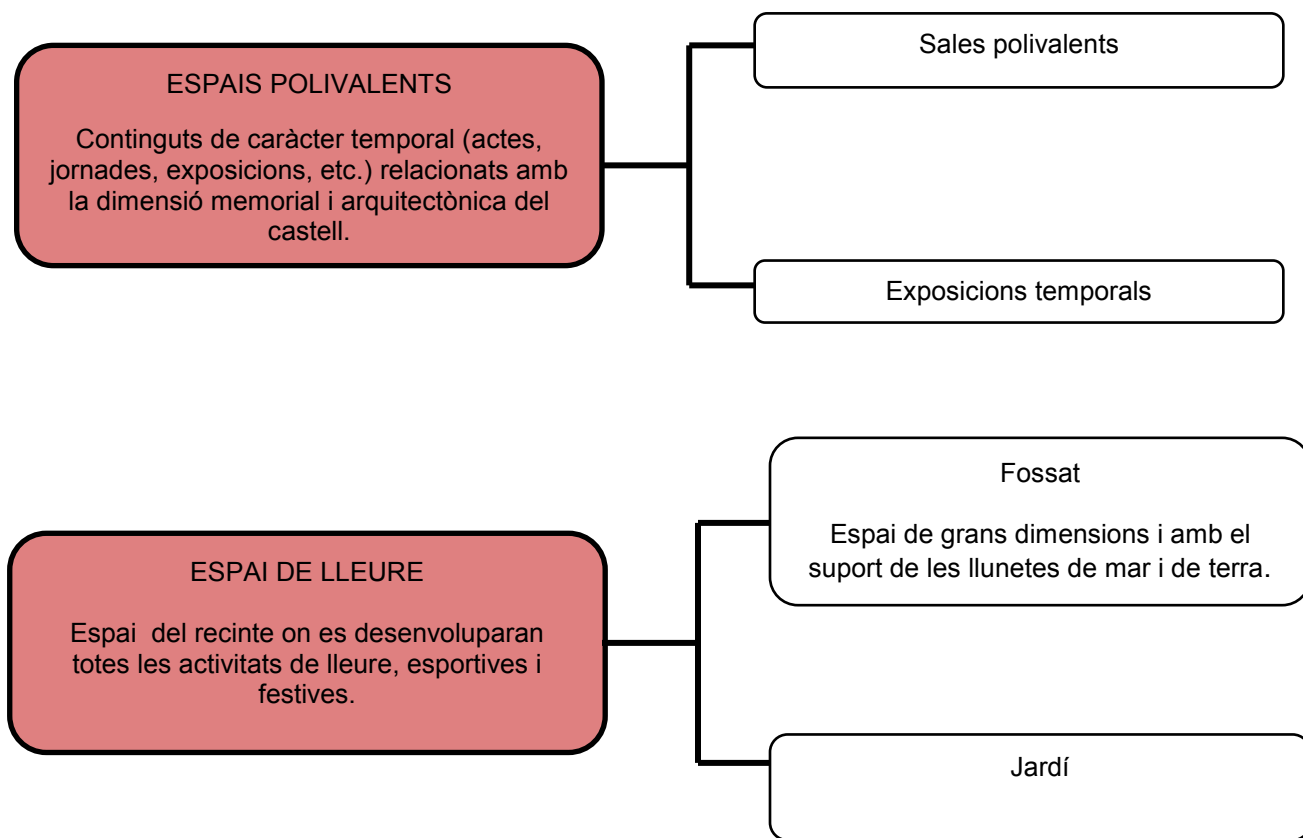
- **ESPAIS POLIVALENTS I DE LLEURE**

Un dels objectius del Castell és oferir-se com equipament ciutadà de caràcter cultural i de lleure. Tot i que la vocació del monument és que estigui obert a la ciutat, la tipologia d'activitats i actuacions que s'hi desenvolupin tindran caràcter temporal i amb continguts al màxim de vinculats amb el Castell, la muntanya i la ciutat.

Es distingeixen, en aquest apartat, dos tipus d'usos, cadascun amb espais diferenciats:

1. Espais polivalents
 - Sales polivalents i d'exposicions temporals (sales del pati d'Armes i Residència d'oficials).
2. Espais de lleure
 - Al Fossat; i,
 - Al jardí del 2n recinte.

En referència als espais de lleure ubicats al fossat del Castell, i d'acord amb la consideració de la instal·lació com a BCIN, el govern municipal promourà el trasllat tant del circuit infantil de trànsit i del camp de tir amb arc actualment ubicats als fossats del Castell. El circuit infantil de trànsit té una reserva d'espai previst en l'àmbit de la muntanya de Montjuïc. De la mateixa manera, el camp de tir amb arc té una reserva d'espai previst en el nou Pla director de Montjuïc en l'àmbit del Sot del Migdia.

Zonificació dels espais polivalents i de lleure

Espais polivalents:

- A. Sales polivalents
i d'exposicions temporals

Espais de lleure:

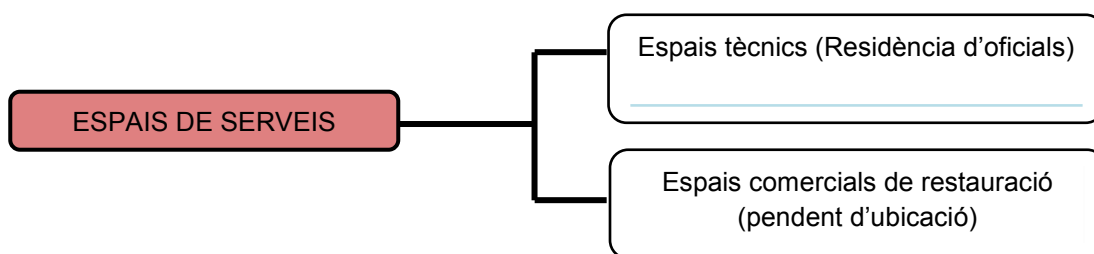
- C. Fossat de Sta. Eulàlia
(banda oest)
- D. Jardí (2n recinte)

- **SERVEIS I ACCESSIBILITAT**

Espais de serveis

Més enllà dels usos determinats, cal considerar els serveis necessaris per a complementar i fer possibles aquests objectius. En aquest sentit, es determinen els següents serveis amb els seus corresponents espais:

Accessibilitat

Cal destacar que el Castell i els seus espais presenten condicionants arquitectònics d'accessibilitat que s'han de poder resoldre en el pla d'inversions previst. Es concertarà amb els operadors de transports els plans que permetin millorar l'accessibilitat en transport públic al Castell. Igualment és important assenyalar que l'accessibilitat actual dificulta el desplaçament dels visitants amb mobilitat reduïda. Convé prioritzar la instal·lació de l'ascensor al baluard de Sta. Amàlia des del cos de guàrdia, tal com ho considera el Pla director per tal de millorar l'accessibilitat. D'altra banda, caldria estudiar la possibilitat de fer accessible la coberta-mirador del pati d'armes per mitjà de la instal·lació d'un elevador a la torre.

» 05. Programa d'inversions 2012-2015 per la reforma i rehabilitació del Castell de Montjuïc.

L'Ajuntament de Barcelona ha planificat un programa d'inversions per a la rehabilitació del conjunt monumental per fases que garanteixi el bon funcionament de l'equipament d'acord amb el present Pla d'usos. Una inversió que inclourà tant la senyalització i adequació dels diversos espais pels nous usos que es proposen, la producció museogràfica del Centre d'Interpretació del Castell, com la rehabilitació de la zona d'instal·lacions i serveis.

D'acord amb el Pla de Concertació 2012-2015 signat amb la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona preveu destinar una inversió de 12 milions d'euros per a la rehabilitació d'aquest equipament patrimonial que es concretarà en els propers mesos d'acord amb els projectes descrits en aquest Pla d'usos.

El pla d'inversions es desenvoluparà entre l'any 2013 i el 2015. Les actuacions es centraran en tres grans àmbits que es concentraran en el primer recinte del Castell, i que consistiran en:

- Millora i actualització dels serveis i instal·lacions. Amb la construcció d'un nou centre d'instal·lacions, renovació de l'escomesa elèctrica i una nova xarxa d'aigües residuals.
- Urbanització exterior del recinte.
- Remodelació de l'espai de recepció i atenció al visitant (cos de guàrdia), el centre d'interpretació del Castell (sales del Pati d'Armes), senyalització històrica del conjunt, amb especial atenció a la terrassa del pati d'armes, autèntic mirador 360° de la ciutat.
- Adequació d'espais representatius del conjunt per tal d'obrir-los a la visita (els calabossos, l'arsenal, el dipòsit d'aigües pluvials ...).
- Rehabilitació i restauració monumental, amb la intervenció a les zones dels baluards de Sant Carles i Santa Amàlia, la resta de sales del Pati d'Armes pendents de rehabilitació, el pont llevadís i altres elements arquitectònics, així com la neteja i manteniment dels espais de l'antic museu militar.
- Actuacions a l'exterior: trasllat instal·lacions dels arquers i del circuit infantil de trànsit segons requeriment de la Comissió territorial de Patrimoni cultural de la Generalitat de Catalunya.

» 06. Model de gestió. Un equipament patrimonial amb els serveis de divulgació i explotació de les activitats culturals.

L'Ajuntament de Barcelona, en aquesta nova etapa pel Castell, vol de manera prioritària:

- ✓ Posar en valor el conjunt d'aquest espai patrimonial per al conjunt dels visitants
- ✓ Promoure'n el seu millor coneixement i gaudi per tots els barcelonins
- ✓ Oferir uns serveis culturals i turístics de qualitat per l'important flux de visites que cada any rep.

La reforma dels espais i la posada en marxa del nou pla d'usos ha de permetre assolir uns estàndards d'equipament cultural dels quals el Castell de Montjuïc encara avui no disposa. La nova proposta de gestió de l'equipament ha de fer així possible oferir uns serveis culturals equivalents als de qualsevol altre museu o espai patrimonial de la ciutat, com ara l'acollida al visitant, la visita guiada, els tallers pedagògics, la interpretació del conjunt del patrimoni o la dinamització de les activitats del centre.

Per tal d'executar la proposta de gestió de l'equipament l'Institut de Cultura (ICUB) de l'Ajuntament convocarà diversos concursos en els propers mesos relatius als serveis d'explotació l'equipament. La Direcció de Patrimoni, Museus i Arxius mantindrà en tot moment la direcció de l'equipament i l'avaluació de qualitat de les empreses adjudicatàries per a garantir l'acompliment del Pla d'usos del Castell, i particularment per a vetllar per la singularitat del Castell en la història de la ciutat i del país. La Direcció de Patrimoni, Museus i Arxius serà igualment responsable directe del servei de manteniment del conjunt del recinte.

En un primer moment l'ICUB preveu adjudicar el proper mes de juliol els serveis de seguretat i de neteja del Castell de Montjuïc, inclosos en el concurs general relatius a aquests serveis pels equipaments culturals municipals convocat per l'ICUB.

De la mateixa manera, l'ICUB prepara les bases pel concurs de prestació de serveis específics per l'equipament amb la previsió d'adjudicar-lo durant la tardor 2013. Els serveis previstos a aquest concurs inclouen:

- Servei de recepció, control d'accés i atenció al visitant.
- Servei de gestió de reserves de visites de grup
- Serveis de visites guiades, tallers pedagògics i activitats de divulgació.
- Serveis de ludoteca i atenció als infants.
- Servei de gestió del Centre d'interpretació del Castell.
- Servei de gestió del programa d'exposicions temporals.
- Servei de gestió del programa d'activitats culturals i de lleure.
- Serveis de promoció i lloguer dels espais.

Les actuals limitacions en la contractació de personal de les administracions públiques, així com la pràctica desenvolupada en els equipaments culturals de titularitat municipal fan aconsellable la gestió de l'equipament mitjançant la prestació de serveis per part d'un o més tercers, mantenint l'Ajuntament la titularitat i la direcció de l'equipament.

El plec de clàusules d'aquest concurs permetrà a les empreses concurrents presentar les seves propostes de gestió, que hauran de ser equivalents en les condicions de prestació i accés a la resta d'equipaments culturals de titularitat municipal. Així mateix es podran presentar propostes de creació de nous serveis diferents dels anteriors, sempre i quan no entrin en contradicció amb les orientacions estratègiques del Castell de Montjuïc.

La previsió de l'ICUB és la posada en marxa els primers mesos de 2014 de la prestació dels nous serveis culturals pel Castell de Montjuïc d'acord amb les condicions acordades entre l'empresa o empreses adjudicatàries i l'ICUB.